

UZASADNIENIE

Występujące przypadki agresywnych przestępczych ataków na osoby zobowiązane do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz bezpieczeństwa lub porządku publicznego z racji swoich obowiązków służbowych i zawodowych lub też podejmujące z własnej inicjatywy działania mające na celu zapobieżenie popełnieniu przestępstwa są zjawiskiem bulwersującym opinię publiczną i zwiększającym poczucie zagrożenia oraz lęk przed przestępczością. Powtarzanie się tego rodzaju zdarzeń może również wzmacniać postawy obojętności wobec dostrzeżonych przypadków naruszenia prawa, osłabiając istotną podstawę społeczeństwa obywatelskiego, jakim jest poczucie się przez poszczególnych obywateli do odpowiedzialności za dobro wspólne, a także osłabiać zaufanie społeczne do państwa i stanowionego przezeń prawa, postrzeganego jako nieefektywne i niestanowiące skutecznej przeciwwagi dla bulwersujących społeczeństwo negatywnych zjawisk.

W celu wzmocnienia prawnej ochrony tych kategorii funkcjonariuszy publicznych, którzy z racji charakteru pełnionych obowiązków są w największym stopniu narażeni na niebezpieczeństwo osobiste, a których skuteczne działanie jest najistotniejsze w płaszczyźnie zapobiegania i zwalczania przestępczości oraz budowania poczucia bezpieczeństwa publicznego, jak również w celu udzielenia wsparcia tym obywatelom, którzy mimo braku obowiązku reagują na dostrzeżone naruszenia prawa i występują w obronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, uzasadnione jest dokonanie w Kodeksie karnym zmian objętych ramami niniejszego projektu.

Drugi z celów projektu stanowi zmiana stanu prawnego, który powstał w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r. (sygn. akt P 11/08), mocą którego Trybunał uznał, że przepis art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 163, poz. 1363), dotyczący art. 148 § 2 K.k., jest niezgodny z art. 118 ust. 1 i art. 119 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, co doprowadziło do wyeliminowania z porządku prawnego przepisu określającego typy kwalifikowane zbrodni zabójstwa.

Projekt przewiduje zmiany w części ogólnej Kodeksu karnego, polegające na dodaniu po art. 12 nowego artykułu, oznaczonego jako art. 12a, obejmującego dwa przepisy przyznające osobom podejmującym tzw. obronę konieczną interwencyjną, a więc obronę przed bezpośrednim bezprawnym zamachem skierowanym przeciwko cudzemu

(nienależącemu do osoby odpierającej zamach) dobru prawnemu, ochronę tożsamą jak ochrona przewidziana w przepisach Kodeksu karnego dla funkcjonariuszy publicznych.

Podstawą aksjologiczną projektowanych w tym zakresie rozwiązań jest założenie, że osoby, które, nie będąc prawnie do tego zobowiązane, występują w obronie prawa i, przełamując niejednokrotnie strach oraz narażając się na agresywną reakcję przestępcy, reagują na chuligańskie czy też innego rodzaju przestępcze zachowania, powinny korzystać ze wzmocnionej ochrony prawnej.

Skoro więc osoby te faktycznie działają na rzecz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, atak na te osoby powinien być traktowany w sensie prawnym tak samo jak atak na funkcjonariusza publicznego.

Podkreślenia wymaga okoliczność, że projektowany przepis art. 12a § 1 K.k. w żaden sposób nie modyfikuje istoty ani granic kontratypu obrony koniecznej, lecz wyłącznie przewiduje wzmocnienie ochrony osób działających w ramach szczególnej postaci obrony koniecznej, jaką stanowi obrona konieczna interwencyjna, a więc osób, które podejmują działania nie we własnej obronie, lecz działają na korzyść innej osoby lub podmiotu zbiorowego, co nadaje ich zachowaniu szczególny wymiar społeczny. Chodzi więc o przypadki, gdy osoba podejmująca obronę konieczną nie została do tego w jakikolwiek sposób zmuszona, w szczególności przez przymusowość sytuacji, w której się znalazła, bowiem ani ona osobiście, ani jej mienie lub inne należące do niej dobra nie zostały zaatakowane przestępczym zamachem, lecz podjęła interwencję wobec bezprawnego zamachu bez jakiegokolwiek partykularnego interesu, a także nie będąc do tego w żaden sposób zobowiązana prawnie. Podjęcie interwencji niosącej za sobą ryzyko osobiste w celu ochrony prawa przed aktami jego naruszenia, i niejako w zastępstwie zobowiązanych do ochrony porządku prawnego organów państwa, uzasadnia więc w pełni wprowadzenie rozwiązania wzmocniającego ochronę prawną udzielaną takiej osobie.

Wzmocnienie tej ochrony nastąpi przez stosowanie do czynów popełnionych przez sprawcę zamachu (lub osobę z nim współdziałającą) na szkodę osoby interweniującej przepisów przewidujących wzmocnioną ochronę prawną funkcjonariuszy publicznych, zgrupowanych w szczególności w rozdziale XXIX Kodeksu karnego, obejmującym przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego.

Przesłankami przyznania szczególnej ochrony osobie odpierającej zamach na cudze dobro prawne będzie wymóg, aby działała ona w warunkach obrony koniecznej, a więc, aby jej zachowanie było motywowane chęcią odparcia bezprawnego zamachu, oraz wymóg, aby jej zachowanie w sensie obiektywnym było działaniem na rzecz ochrony bezpieczeństwa lub

porządku publicznego. Ta ostatnia przesłanka będzie spełniona również w tych przypadkach, gdy osoba odpierająca bezprawny zamach w momencie przeciwstawienia się temu zamachowi nie będzie uświadamiać sobie, że jej zachowanie jest zachowaniem na rzecz ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego, lecz oceniane obiektywnie zachowanie to walor taki będzie posiadać.

Celowe jest przedstawienie niektórych najistotniejszych skutków faktycznych i prawnych, które spowoduje wprowadzenie projektowanego art. 12a § 1 K.k.

Jeżeli obywatel wystąpi w obronie np. niszczonego przez wandalę mienia (np. zaparkowanych wzdłuż ulicy samochodów czy pojazdów komunikacji publicznej) albo napastowanego czy bitego w miejscu publicznym człowieka, to w przypadku gdy sprawca przestępstwa z uwagi na podjętą obronę konieczną interwencyjną uderzy osobę interweniującą lub w inny sposób naruszy jej nietykalność cielesną, sprawca ten będzie odpowiadał (niezależnie od odpowiedzialności za czyn, w ramach którego został podjęty bezprawny zamach) na podstawie art. 222 § 1 K.k., przewidującego za naruszenie nietykalności funkcjonariusza publicznego grzywnę, karę ograniczenia wolności albo karę pozbawienia wolności do lat 3.

Odpowiedzialność ta będzie więc surowsza niż wynika z obowiązującego porządku prawnego, w ramach którego zachowanie takie byłoby traktowane jako tzw. zwykłe naruszenie nietykalności cielesnej, zagrożone na podstawie art. 217 § 1 K.k. grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Niezwykle istotnym, pożądanym skutkiem projektowanego rozwiązania jest spowodowanie, że czyny takie będą przestępstwami ściganymi w trybie publicznoskargowym, nie zaś z oskarżenia prywatnego. Tak więc prokurator, powziawszy wiedzę o użyciu przez sprawcę bezprawnego zamachu siły wobec osoby działającej w obronie koniecznej interwencyjnej, będzie miał obowiązek wszczęcia i przeprowadzenia postępowania o ten czyn.

Jeżeli zachowanie sprawcy bezprawnego zamachu, odpieranego przez osobę działającą w obronie koniecznej interwencyjnej, podjęte w stosunku do tej osoby, będzie odpowiadało istocie czynnej napaści, objętej znamionami przestępstwa z art. 223 K.k., czyn ten będzie traktowany jako przestępstwo czynnej napaści, zagrożone karą pozbawienia wolności od roku do lat 10. Umyślne, a więc zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i zamiarem ewentualnym, będące rezultatem zachowania odpowiadającego istocie czynnej napaści, spowodowanie przez sprawcę bezprawnego zamachu ciężkiego uszczerbku na zdrowiu osoby interweniującej będzie skutkowało odpowiedzialnością za przestępstwo z proj.

art. 223 § 2 K.k. (konstrukcja ta zostanie omówiona w dalszej części uzasadnienia), zagrożonego karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3, podczas gdy zgodnie z obowiązującym stanem prawnym odpowiedzialność napastnika mogłaby zostać zaktualizowana wyłącznie na podstawie przepisu art. 156 § 1 K.k. za umyślne spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, przewidującego karę pozbawienia wolności w wymiarze od roku do lat 10.

Przepis proj. art. 12a § 2 K.k. przewiduje wyłączenie stosowania § 1 tego artykułu w sytuacjach, gdy czyn sprawcy zamachu skierowany przeciwko osobie odpierającej zamach godzi wyłącznie w cześć lub godność tej osoby. Celem tego unormowania jest więc racjonalne zawężenie ochrony udzielanej osobie podejmującej obronę konieczną interwencyjną w stosunku do ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, w tych przypadkach, gdy zachowanie sprawcy godziło wyłącznie w jedno z tych dóbr lub oba dobra łącznie, a więc w szczególności miało np. wyłącznie charakter zniewagi, natomiast sprawca nie przekroczył swoim zachowaniem podjętym przeciwko osobie interweniującej granicy jej integralności cielesnej, a tym samym nie spowodował również żadnych skutków godzących w jej zdrowie.

W tym przypadku chodzi więc o wyłączenie konieczności wszczynania postępowania karnego wobec sprawcy bezprawnego zamachu za czyn podjęty wobec osoby interweniującej, mający jedynie charakter agresji słownej. Wyłączenie takiej konieczności może leżeć także w interesie osoby interweniującej, która przy tak ograniczonym naruszeniu jej dóbr może nie wykazywać zainteresowania wszczynaniem postępowania karnego, pociągającym za sobą również konieczność jej udziału w tym postępowaniu. Oczywiście takie zachowanie sprawcy nie pozostanie prawnie obojętne, ale będzie podlegać ściganiu albo z oskarżenia prywatnego, albo w trybie publicznoskargowym, jeżeli prokurator uzna za celowe objęcie tego czynu ściganiem na podstawie art. 60 § 1 K.p.k., z uwagi za przemawiający za taką decyzją ważny interes społeczny.

W sposób uzasadniony można oczekiwać, że rozwiązania objęte projektowanymi przepisami art. 12a K.k. podniosą poczucie bezpieczeństwa w społeczeństwie oraz autorytet prawa, zachęcając do przelamywania strachu i poczucia bezsilności wobec agresywnych zachowań w przestrzeni publicznej oraz udowadniając, że szlachetne postawy podejmowane w interesie publicznym są doceniane przez prawodawcę.

Równocześnie rozwiązania te będą oddziaływać korzystnie w płaszczyźnie generalnoprewencyjnej, zniechęcając potencjalnych sprawców przestępstw, w szczególności popełnianych w miejscach publicznych (np. akty wandalizmu, pobicia, kradzieże), do ich

popelnienia, wobec świadomości, że coraz więcej osób może czynnie i skutecznie przeciwstawiać się ich czynom, jak również, że osoby te będą się znajdować w takich sytuacjach pod szczególną ochroną prawną.

Projekt przewiduje również wprowadzenie kolejnego nowego przepisu, oznaczonego jako art. 12b, który będzie przyznawać wzmocnioną ochronę prawną osobom należącym do kategorii funkcjonariuszy publicznych, tożsamą z ochroną przysługującą im podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, w odniesieniu do bezprawnych zamachów podjętych z powodu wykonywanego przez taką osobę zawodu lub zajmowanego stanowiska. Rozwiązanie to ma na celu przeciwdziałanie wyjątkowo nagannym przejawom agresji, niejednokrotnie przybierającym postać agresji osobistej, przeciwko określonym kategoriom funkcjonariuszy publicznych (np. policjantom), motywowanym niechęcią czy wręcz nienawiścią do tych kategorii osób, wynikającą z generalnych zadań zawodowych i roli społecznej przez te kategorie funkcjonariuszy spełnianych.

Wprowadzenie tego rozwiązania będzie skutkowało traktowaniem każdego czynu zabronionego, skierowanego przeciwko osobie funkcjonariusza publicznego (a więc np. godzącego w jego życie, zdrowie, wolność, ale także nietykalność cielesną), tak samo jak czynu godzącego w te dobra funkcjonariusza publicznego, który został popełniony podczas lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych, skutkując w większości przypadków zaostreniem odpowiedzialności sprawcy, jak również w każdym przypadku przesądzając tryb ścigania z urzędu takiego czynu.

Podkreślenia wymaga, że w celu określenia rodzaju powiązania zachodzącego między wykonywanym przez funkcjonariusza publicznego zawodem lub zajmowanym stanowiskiem a podjętym przez sprawcę bezprawnym zamachem, w projektowanym przepisie wykorzystano znamię „z powodu” (wykonywanego zawodu lub zajmowanego stanowiska), występujące aktualnie w Kodeksie karnym m.in. w opisach czynów z art. 119 § 1 K.k. oraz art. 257 K.k. („z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, (...), wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości”), co powinno usunąć możliwość zaistnienia wątpliwości interpretacyjnych odnoszących się do tego znamienia.

Projektowane przepisy art. 12a i 12b zostały umiejscowione w rozdziale I Kodeksu karnego, obejmującym przepisy określające zasady odpowiedzialności karnej. Przepisy te bowiem, jak już wcześniej wspomniano, nie modyfikują w żaden sposób kontratypu obrony koniecznej, lecz wprowadzają generalną zasadę odnoszącą się do określonej kategorii podmiotów – osób działających w obronie koniecznej interwencyjnej – przyznającą im wzmocnioną ochronę prawną, a tym samym zaostrażającą odpowiedzialność sprawców

czynów popełnionych na ich szkodę w związku z podjętym przez nich działaniem na rzecz ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego, jak również obejmują wzmocnioną ochroną prawną tych funkcjonariuszy publicznych, którzy staną się przedmiotem osobistej agresji z racji wykonywanego zawodu lub zajmowanego stanowiska.

Kolejna zmiana Kodeksu karnego objęta projektem dotyczy nowelizacji art. 148 i jest uzasadniona oczywistą potrzebą zmiany stanu prawnego, który powstał w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r. (sygn. akt P 11/08), w sprawie zbadania zgodności z Konstytucją art. 148 § 2 K.k. w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 163, poz. 1363).

Na mocy powyższego orzeczenia Trybunał uznał, że przepis art. 1 pkt 15 ustawy nowelizującej Kodeks karny jest niezgodny z art. 118 ust. 1 i art. 119 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że został uchwalony przez Sejm bez dochowania trybu wymaganego do jego wydania. Równocześnie Trybunał umorzył postępowanie w pozostałym zakresie bez wypowiedzenia się co do meritum, które dotyczyło wątpliwości dotyczących sposobu określenia sankcji za zbrodnię zabójstwa kwalifikowanego, stypizowaną w art. 148 § 2 K.k., ograniczoną wspomnianą nowelizacją do kary 25 lat pozbawienia wolności oraz kary dożywotniego pozbawienia wolności.

Wskutek orzeczenia Trybunału w obecnym stanie prawnym w mocy pozostaje jedynie art. 148 § 1 K.k., ujmujący podstawowy typ zbrodni zabójstwa, za który jest przewidziana kara pozbawienia wolności na czas nie krótszy od 8 lat (a więc – zgodnie z rodzajowymi granicami terminowej kary pozbawienia wolności – kara od 8 do 15 lat pozbawienia wolności), kara 25 lat pozbawienia wolności albo kara dożywotniego pozbawienia wolności oraz uprzywilejowany typ zabójstwa, tzw. zabójstwo w afekcie, określony w art. 148 § 4 K.k. Niezbędna więc jest zmiana obowiązującego stanu prawnego, którą obejmuje niniejszy projekt.

Proponowane rozwiązania nawiązują do regulacji poprzednio obowiązujących, jednak zakładają wprowadzenie nowych oraz częściowo odmiennie uregulowanych kwalifikowanych typów zbrodni zabójstwa.

Zasygnalizowania wymaga okoliczność, że zbrodnia zabójstwa kwalifikowanego została wprowadzona ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), obejmując następujące postaci tego przestępstwa:

- 1) zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem,
- 2) zabójstwo w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem lub rozbojem,
- 3) zabójstwo w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
- 4) zabójstwo z użyciem broni palnej lub materiałów wybuchowych

– zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od 12 lat, karą 25 lat pozbawienia wolności albo karą dożywotniego pozbawienia wolności.

Zagrożenie zawarte w art. 148 § 2 K.k. znajdowało zastosowanie również do sprawców czynów określonych w art. 148 § 3 K.k., stanowiącym, że „karze określonej w § 2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo”.

Przyjęte rozwiązanie wywołało liczne dyskusje wśród przedstawicieli świata nauki, w zakresie ocen konkretnych typów kwalifikowanych oraz dotyczące sposobu określenia wysokości sankcji (zob. Komentarz do art. 148 kodeksu karnego, w: A. Barczak-Oplustil, G. Bogdan, Z. Cwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Rodzynkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 117-277 k.k., Zakamycze 2006, wyd. II.; Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117-221 pod redakcją prof. A. Wąska. Tom I, 3 wydanie, C.H. Beck Warszawa 2006, s. 175). Niemniej jednak podkreślenia wymaga fakt, że sama celowość wprowadzenia typów kwalifikowanych przestępstwa zabójstwa zasadniczo nie jest podważana w nauce, a pozostaje rozwiązaniem uzasadnionym względami kryminalnopolitycznymi i akceptowanym społecznie. Teza ta stała się punktem wyjścia w procesie kształtowania nowego brzmienia art. 148 K.k. i doprowadziła do wyodrębnienia w projektowanych przepisach tych okoliczności, które czynią zbrodnię zabójstwa na tyle szczególną, aby zaostrzyć odpowiedzialność sprawcy tego czynu.

Aktualnymi pozostają dotychczasowe okoliczności kwalifikujące w postaci: szczególnego okrucieństwa, związku zabójstwa z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem, motywacji zasługującej na szczególne potępienie oraz użycia materiałów wybuchowych. W projekcie rezygnuje się natomiast z przywracania kwalifikowanego typu zabójstwa popełnionego z użyciem broni palnej. Ta okoliczność kwalifikująca w nauce prawa karnego była poddana obszernej krytyce, w której podnoszono, że chociaż ówczesnym uzasadnieniem dla tego rodzaju rozwiązania była polityka karna ukierunkowana na zwalczanie przestępczości zorganizowanej, to jednak kryterium użycia broni palnej nie było dostatecznie precyzyjne dla osiągnięcia zamierzonego celu i w niektórych przypadkach mogłoby dochodzić do objęcia zaostrzoną odpowiedzialnością zachowań, które

z przestępczością zorganizowaną nie mają nic wspólnego (np. użycie przez osobę będącą legalnym posiadaczem broni palnej w stosunku do napastnika, jeżeli doszło do przekroczenia granic obrony koniecznej albo innego kontratypu).

Należy również podkreślić, że wyodrębnienie broni palnej jako przedmiotu, którego użycie przez sprawcę zabójstwa pociąga za sobą zwiększenie stopnia społecznej szkodliwości czynu uzasadniającej zaostrenie odpowiedzialności karnej, prowadzi do swoistej niespójności z innymi przepisami Kodeksu karnego, w przypadku których użycie lub posługiwanie się bronią palną jest zrównane z użyciem lub posługiwaniem się nożem czy innym podobnie niebezpiecznym jak broń palna i nóż przedmiotem. Konstrukcje takie występują m.in. w art. 159 K.k., określającym przestępstwo bójki lub pobicia z użyciem niebezpiecznego przedmiotu, w art. 223 K.k., statuującym przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy przybraną, w art. 280 § 2 K.k., określającym kwalifikowany typ rozboju czy w art. 345 § 3 K.k., typizującego kwalifikowany typ czynnej napaści na przełożonego żołnierza.

Tym samym dostrzegalne jest odmienne traktowanie broni palnej jako znamienia kwalifikującego czyn sprawcy, na gruncie art. 148 § 2 K.k. w brzmieniu poprzedzającym wskazany wyrok Trybunału Konstytucyjnego, od traktowania tego przedmiotu w innych typach przestępstw, w których broń palna występuje zawsze wspólnie z nożem i innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem, będąc z tymi przedmiotami zrównana jako element podwyższający stopień społecznej szkodliwości czynu. Jeżeli zważyć na okoliczność, że w orzecznictwie sądowym, ukształtowanym w szczególności na podstawie art. 159 K.k., art. 223 K.k. oraz art. 280 § 2 K.k., jako przedmioty mieszczące się w zakresie znamienia „inny podobnie niebezpieczny przedmiot” (do broni palnej i noża) wskazywano m.in. rozbitą butelkę z ostrymi krawędziami szkła (por. B. Michalski, Komentarz do art. 159 k.k. w: Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz do artykułów 117-221, Tom I, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004), metalową rurkę o średnicy 3,5 cm i długości 100 cm, zakończoną z jednej strony żeliwnym kolankiem, deskę drewnianą o długości 107 cm z wbitym gwoździem o długości 5 cm, ostrym końcem wystającym z deski (por. A. Barczak-Oplustil, Komentarz do art. 223 k.k., w: Kodeks karny. Część szczególna. Tom II, Komentarz do art. 117-277 k.k., Wydawnictwo Lex, Warszawa 2008), a także np. siekiere czy łom (A. Marek, Komentarz do art. 280 kodeksu karnego, w: A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, Lex 2007, wyd. IV), doszukiwanie się zróżnicowania stopnia społecznej szkodliwości zabójstwa dokonanego z użyciem broni palnej w stosunku do zabójstwa dokonanego z użyciem wymienionych przedmiotów, w szczególności oceniane

w płaszczyźnie dolegliwości określonego sposobu działania sprawcy dla ofiary przestępstwa, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia.

Podkreślenia w końcu wymaga okoliczność, że broń palna, nóż i inny podobnie niebezpieczny przedmiot występują jako znamiona kwalifikujące w szczególności w przypadku tych przestępstw, które mają charakter przestępstw tzw. abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo (art. 159 K.k.) albo w przypadku których element abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo występuje (art. 280 § 2 K.k.). Tym samym wyróżnienie przez ustawodawcę określonego sposobu działania sprawcy, polegającego na użyciu lub posługiwaniu się jednym z tych przedmiotów, sygnalizuje bezpośrednie niebezpieczeństwo spowodowania czynem sprawcy dalej idących skutków dla pokrzywdzonego niż wynikające ze znamion przestępstwa, w którego opisie przedmioty te występują (np. uszkodzenia ciała pokrzywdzonego wskutek posługiwania się nożem przez sprawcę w trakcie pobicia czy rozboju). W przypadku zbrodni zabójstwa, którego rezultat świadczący o wypełnieniu znamion typu przestępstwa stanowi umyślne zniweczenie dobra prawnego, jakim jest życie ludzkie, element takiego abstrakcyjnego narażenia, związanego z użyciem broni palnej, nie występuje, z uwagi na dalej idący rezultat umyślnego działania sprawcy, którym jest pozbawienie życia człowieka.

Projekt przewiduje wprowadzenie dwóch nowych typów kwalifikowanych zbrodni zabójstwa. Pierwszy typ (proj. art. 148 § 2a pkt 5 K.k.) jest związany z określeniem nowej okoliczności kwalifikującej, którą stanowi szczególny cel sprawcy, zmierzającego przez popełnienie tego czynu do utrudnienia lub udaremnienia jakiegokolwiek postępowania prowadzonego na podstawie przepisów ustawy.

Sytuacja ta będzie obejmować te wszystkie przypadki, w których sprawca przez zabójstwo człowieka, czyli sięgając po najbardziej okrutny i radykalny sposób, chce wpłynąć na bieg pracy organów wymiaru sprawiedliwości lub innych organów władzy państwowej i samorządu terytorialnego. Przepis będzie miał zatem na celu w pierwszym rzędzie wzmocnienie ochrony świadków w postępowaniu karnym, ale też w innych postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy, a także stron tych postępowań (zarówno pokrzywdzonego, jak i oskarżonego). Wzmocnienie ochrony prawnej w tym zakresie wynika zarówno z celowości minimalizowania zagrożeń dla tych kategorii uczestników postępowań, jak i uwzględnienia okoliczności, że zabójstwa podjęte w takim celu godzą w sposób zasadniczy w efektywność funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, a także autorytet systemu prawnego w ogólności.

Drugi projektowany typ kwalifikowanego zabójstwa, którego wprowadzenie – z powodów uzasadnionych względami legislacyjnymi – powinno nastąpić przez modyfikację dotychczasowego brzmienia art. 148 § 3 K.k., ma na celu wzmocnienie ochrony najbardziej narażonych na agresję fizyczną kategorii funkcjonariuszy publicznych, a więc tych, którzy pełnią obowiązki służbowe związane z ochroną bezpieczeństwa ludzi oraz bezpieczeństwa lub porządku publicznego. Przewidziana w projekcie wzmocniona ochrona jest warunkowana powiązaniem zachodzącym między czynem sprawcy a pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego, mającym charakter zarówno łączności czasowej [znamie „podczas” (pełnienia obowiązków służbowych)], jak i przedmiotowej [znamie „w związku” (z pełnieniem obowiązków służbowych)].

Rozwiązanie to wpisuje się więc we wskazany na wstępie zasadniczy cel projektu, oddziałując równocześnie na zakres wzmocnionej ochrony prawnej udzielanej na podstawie proj. art. 12a K.k. osobie działającej w obronie koniecznej interwencyjnej, w przypadku gdy czyn sprawcy bezprawnego zamachu podjęty wobec osoby interweniującej doprowadził do umyślnego pozbawienia jej życia.

Podkreślenia wymaga okoliczność, że celowym zamysłem jest zawężenie zakresu omawianego znamienia kwalifikującego zachowanie sprawcy zabójstwa wyłącznie do niektórych kategorii funkcjonariuszy publicznych – tych, którzy z uwagi na rodzaj pełnionych obowiązków służbowych w największym stopniu narażeni są na niebezpieczeństwo osobiste. Objęcie projektowanym znamieniem wszystkich kategorii funkcjonariuszy publicznych z uwagi na szeroki zakres normatywnej definicji tego pojęcia wynikający z art. 115 § 13 K.k. (obejmujący m.in. osobę będącą pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, osobę zajmującą kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej, syndyka, nadzorcę sądowego czy radnego) nie znajdowałoby uzasadnienia kryminalnopolitycznego, z uwagi na charakter obowiązków tych kategorii funkcjonariuszy publicznych, w trakcie realizacji których jedynie w przypadkach sporadycznych i nietypowych może dojść do narażenia funkcjonariusza publicznego na niebezpieczeństwo osobiste.

Użyte w projektowanym brzmieniu art. 148 § 3 K.k. sformułowanie „obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego” wykorzystuje pojęcia ustawowe, występujące m.in. w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.), co powinno wykluczyć możliwość zaistnienia wątpliwości interpretacyjnych w jego zakresie.

Projekt ustawy, w porównaniu z pierwotną wersją przepisów art. 148 § 2 i 3 Kodeksu karnego z 1997 r., przewiduje także zmianę w zakresie ustawowego zagrożenia za kwalifikowane typy zabójstwa. Projekt za tego rodzaju czyny przewiduje dwa rodzaje kar: karę 25 lat pozbawienia wolności albo karę dożywotniego pozbawienia wolności.

W tym miejscu należy podkreślić, że kontrola konstytucyjności przepisów przeprowadzona w powołanym wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r. nie dotyczyła płaszczyzny merytorycznej, w tym sankcji przewidzianej uprzednio za kwalifikowane typy zbrodni zabójstwa, a jedynie konstytucyjności trybu uchwalania konkretnego przepisu. Trybunał nie wskazał w uzasadnieniu orzeczenia żadnych wytycznych odnośnie do ukształtowania sankcji za zbrodnię kwalifikowanego zabójstwa.

Przewidziane w projekcie alternatywne zagrożenie karą za zabójstwo typu kwalifikowanego, dając sądowi możliwość wyboru między dwoma rodzajami kary – kary 25 lat pozbawienia wolności albo kary dożywotniego pozbawienia wolności, pozwalać będzie na indywidualizację wymiaru kary, zgodnie z treścią art. 55 K.k. Tym samym projekt pozostaje w zgodności z określoną w art. 53 K.k. zasadą sądowego wymiaru kary.

Jeszcze dalej idące możliwości w zakresie indywidualizacji wymiaru kary sąd będzie miał w odniesieniu do sprawców małoletnich (a więc takich, którzy w chwili czynu nie ukończyli 18 lat) i sprawców młodocianych (a więc takich, którzy w chwili czynu nie ukończyli 21 lat, a w czasie orzekania w pierwszej instancji – 24 lat).

Zgodnie z treścią art. 54 § 2 K.k. wobec sprawcy, który w czasie popełnienia przestępstwa nie ukończył 18 lat, nie orzeka się kary dożywotniego pozbawienia wolności. Przepis ten nie oznacza jednak, że wobec małoletniego sprawcy zabójstwa kwalifikowanego sąd będzie związany koniecznością wymierzenia tylko jednego rodzaju kary – kary 25 lat pozbawienia wolności.

W tym miejscu należy wskazać, że przepis art. 60 § 1 K.k. przewiduje samoistną podstawę do nadzwyczajnego złagodzenia kary w stosunku do sprawcy młodocianego (a więc także sprawcy małoletniego). Podstawa ta ma wyłącznie charakter podmiotowy, związany z wiekiem sprawcy, i przez to jest możliwa do zastosowania w sprawach dotyczących każdej kategorii przestępstw oraz każdego młodocianego sprawcy (a status ten posiada również sprawca, o którym mowa w art. 54 § 2 K.k.), jeżeli tylko przemawiają za tym względy wychowawcze, o których mowa w art. 54 § 1 K.k.

W tym względzie istotne znaczenie będzie mieć zmiana przewidziana w ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz

niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589), która wejdzie w życie w dniu 8 czerwca 2010 r. W ustawie tej przewidziano m.in. nowelizację art. 60 § 6 K.k., który w pkt 1 określi sposób wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej, jeżeli czyn stanowił zbrodnię zagrożoną co najmniej karą 25 lat pozbawienia wolności. W takiej sytuacji, po wejściu w życie powołanej nowelizacji, stosując nadzwyczajne złagodzenie kary, sąd będzie mógł wymierzyć sprawcy zabójstwa kwalifikowanego karę pozbawienia wolności nie niższą od 8 lat.

Oznacza to, że w stosunku do sprawcy małoletniego sąd będzie mógł orzec terminową karę pozbawienia wolności w wymiarze od 8 do 15 lat – stosując nadzwyczajne złagodzenie kary, albo orzec karę 25 lat pozbawienia wolności. W stosunku zaś do sprawcy młodocianego: terminową karę pozbawienia wolności od 8 do 15 lat – stosując nadzwyczajne złagodzenie kary, karę 25 lat pozbawienia wolności albo karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Niezależnie od przedstawionych powyżej okoliczności warto – w celach porównawczych – odwołać się również do ustawodawstwa innych państw należących do Unii Europejskiej. Analiza rozwiązań zawartych w prawie innych państw pozwala na stwierdzenie, że w wielu przypadkach przy określaniu sankcji przewidzianych za kwalifikowane typy zabójstwa zawierają one rozwiązania dalej idące niż przewiduje się to w niniejszym projekcie, przy czym ma to miejsce w sytuacji, gdy znaczna część znamion kwalifikujących przewidzianych w systemach prawnych innych państw pokrywa się ze znamionami kwalifikującymi objętymi niniejszym projektem.

We Francji podstawowy typ zabójstwa zagrożony jest karą pozbawienia wolności od 10 do 30 lat, za zabójstwo kwalifikowane przewiduje się natomiast tylko jedną karę – dożywotnie pozbawienie wolności. Podkreślić przy tym należy, że w systemie prawa francuskiego zakres znamion kwalifikujących zbrodnię zabójstwa jest niezwykle szeroki i obejmuje on następujące sytuacje faktyczne:

- 1) gdy zabójstwo poprzedza, towarzyszy lub następuje po dokonaniu innej zbrodni, bądź zostało popełnione w celu ułatwienia bądź popełnienia występku, bądź w celu ułatwienia ucieczki,
- 2) gdy zabójstwo zostało popełnione z premedytacją,
- 3) gdy zabójstwo zostało popełnione na szkodę małoletniego poniżej 15 roku życia,
- 4) gdy zabójstwo zostało popełnione na szkodę naturalnych bądź prawnych wstępnych albo adopcyjnych matki lub ojca,
- 5) gdy zabójstwo zostało popełnione na szkodę osoby, której szczególna

bezbronność, ze względu na wiek, chorobę, ułomność lub inne fizyczne lub psychiczne upośledzenie, a także ze względu na bycie w ciąży, jest oczywista lub znana sprawcy,

- 6) gdy zabójstwo zostało popełnione na szkodę sędziego, prokuratora, ławnika, adwokata, funkcjonariusza policji, członka żandarmerii, urzędnika służby cywilnej policji, służby celnej, służby więziennej albo na szkodę innej osoby sprawującej funkcję publiczną lub wypełniającej obowiązki publiczne, strażaka (zarówno zawodowego, jak i ochotnika), upoważnionego strażnika budynku lub ich zespołu albo agenta, który na zlecenie dzierżawcy strzeże lub dba o niezamieszkały budynek w związku z art. L 127.1 Kodeksu budowlanego (...), w trakcie pełnienia obowiązków lub w związku z nimi, jeżeli zawód ofiary jest znany lub oczywisty dla sprawcy,
- 7) jeżeli zabójstwo zostało popełnione na szkodę małżonka, wstępnych oraz bezpośrednich zstępnych osób wymienionych w art. 221-4 p. 4 albo przeciwko jakiegokolwiek innej osobie, która na stałe mieszka w domu tych osób, jeżeli zabójstwo zostało popełnione ze względu na pełnione funkcje przez te osoby,
- 8) jeżeli zabójstwo zostało popełnione na szkodę osoby zatrudnionej w przedsiębiorstwie komunikacji zbiorowej lub innej osoby świadczącej usługi publiczne lub będącej pracownikiem służby zdrowia w trakcie pełnienia przez te osoby swoich obowiązków, jeżeli zawód ofiary jest oczywisty lub znany sprawcy,
- 9) jeżeli zabójstwo zostało popełnione na szkodę świadka, ofiary lub strony procesu cywilnego albo w celu powstrzymania tej osoby przed złożeniem zeznania, skargi lub oświadczenia, albo ze względu na złożenie zeznania, skargi lub oświadczenia,
- 10) jeżeli zabójstwo zostało popełnione ze względu na faktyczną lub domniemaną przynależność ofiary do określonej grupy etnicznej, narodowej, rasowej lub religijnej,
- 11) jeżeli zabójstwo zostało popełnione ze względu na orientację seksualną ofiary,
- 12) jeżeli zabójstwo zostało popełnione przez kilka osób działających w zorganizowanej grupie.

W niemieckim kodeksie karnym (art. 211 – 213) zabójstwo typu podstawowego jest zagrożone karą pozbawienia wolności w wymiarze od 5 do 15 lat. W przypadku zabójstwa kwalifikowanego, a więc wówczas, gdy zostaje ono popełnione:

- 1) w celu zaspokojenia żądzy mordy, pożądania seksualnego, chciwości lub innych niskich motywów,
- 2) skrytobójczo,
- 3) okrutnie,
- 4) za pomocą środków niebezpiecznych dla innych,
- 5) popełnione w celu ułatwienia lub ukrycia innego przestępstwa

– jedyną karą jest dożywotnie pozbawienie wolności.

W prawie obowiązującym w Anglii i Walii zabójstwo w typie podstawowym (ang. manslaughter) jest zagrożone maksymalnie karą dożywotniego pozbawienia wolności. Kara ta staje się natomiast karą jedyną i obligatoryjnie orzecaną w przypadku morderstwa (ang. murder), czyli zabójstwa typu kwalifikowanego.

W Finlandii (art. 1 – 3 rozdziału 21 fińskiego kodeksu karnego) zabójstwo typu podstawowego jest zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 8 lat, zaś za typ kwalifikowany, czyli zabójstwo:

- 1) popełnione z premedytacją,
- 2) popełnione ze szczególną brutalnością lub okrucieństwem,
- 3) powodujące szczególne zagrożenie publiczne,
- 4) funkcjonariusza publicznego podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych związanych z ochroną porządku lub bezpieczeństwa publicznego

– jedyną sankcją jest kara dożywotniego pozbawienia wolności.

Włoski kodeks karny (art. 575 – 577) za podstawowy typ zabójstwa przewiduje karę nie mniejszą niż 21 lat pozbawienia wolności, zaś za typ kwalifikowany obejmujący m.in.

- 1) zabójstwo popełnione na szkodę zstępnego lub wstępnego (w szczególnych okolicznościach),
- 2) zabójstwo popełnione podczas uwolnienia się z więzienia czy aresztu,
- 3) zabójstwo policjanta lub agenta służby bezpieczeństwa publicznego z powodu pełnienia przez niego służby

– przewiduje wyłącznie karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Słowacki Kodeks karny, który wszedł w życie w dniu 1 stycznia 2006 r., przewiduje za morderstwo z premedytacją karę pozbawienia wolności w wymiarze od 20 do 25 lat (§ 144.1).

Kwalifikowany typ morderstwa z premedytacją, który zachodzi, jeżeli sprawca dopuszcza się takiego czynu:

- 1) będąc już skazanym za przestępstwo morderstwa,
 - 2) w stosunku do dwóch osób,
 - 3) poważniejszym sposobem działania,
 - 4) wobec osoby chronionej,
 - 5) ze szczególnego motywu albo
 - 6) w zamiarze uzyskania korzyści majątkowej,
- zagrożony jest karą 25 lat pozbawienia wolności albo karą dożywotniego pozbawienia wolności (§ 144.2).

Powołane powyżej przykłady wskazują na występującą we współczesnych ustawodawstwach karnych tendencję do istotnego zaostrzenia odpowiedzialności karnej za kwalifikowane postaci przestępstwa zabójstwa, pociągającą za sobą zawężenie sankcji przewidzianej za takie czyny. Jest to uzasadnione zarówno względami sprawiedliwościowymi, jak i racjami ochronnymi, które nakazują uwzględniać w przypadku sprawców najbardziej okrutnych lub z innych powodów najbardziej nagannych zbrodni element zagrożenia dla społeczeństwa związanego z ich osobą, a także potrzebę zapewnienia należytego oddziaływania generalnoprewencyjnego w odniesieniu do tej kategorii czynów.

Powołane względy również w przypadku rozwiązań objętych ramami niniejszego projektu przemawiają za istotnym zdywersyfikowaniem zagrożenia ustawowego przewidzianego za najcięższe postaci zbrodni zabójstwa, w porównaniu do zagrożenia przewidzianego za typ podstawowy tego przestępstwa, korelując z istotą rozwiązań przewidzianych w tym zakresie w prawie innych państw europejskich.

Trzecia z projektowanych zmian odnosi się do przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, określonego w art. 223 K.k., zmierzając do poszerzenia zakresu normowania obowiązującego przepisu, jak również wprowadzenia typu kwalifikowanego tego przestępstwa, z uwagi na spowodowany przez sprawcę uszczerbek na zdrowiu pokrzywdzonego.

Projekt nie odstępuje od istoty konstrukcji przestępstwa czynnej napaści, zgodnie z którą wymogiem odpowiedzialności za czynną napaść na podstawie art. 223 K.k. jest posługiwanie się przez sprawcę bronią palną, nożem, innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem albo środkiem obezwładniającym bądź też przestępcze współdziałanie w trakcie dokonywania przez sprawców tego czynu czynnej napaści. Zgodnie z proponowanym rozwiązaniem odpowiedzialność karna za czynną napaść w przypadku

przestępczego współdziałania sprawców aktualizowałaby się już w przypadku, gdy wspólnie i w porozumieniu działałoby dwóch sprawców (proj. art. 223 § 1 K.k.), podczas gdy obecne brzmienie art. 223 K.k., przez posłużenie się charakteryzującym zachowanie sprawcy znamieniem „wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami”, przesądza konieczność współdziałania w tym zakresie przynajmniej trzech sprawców.

Uzasadniony jest pogląd, że przewaga wynikająca ze wspólnego oddziaływania na napadniętego funkcjonariusza przez dwóch sprawców (z których np. jeden może ofiarę przestępstwa przytrzymywać, podczas gdy drugi zadaje ciosy) na tyle podwyższa stopień zagrożenia dla osoby napadniętej, w tym niebezpieczeństwo doznania istotnych obrażeń w rezultacie dokonanej na jej szkodę czynnej napaści, iż uzasadnia dokonanie projektowanej zmiany znamion przestępstwa czynnej napaści w stosunku do obowiązującego stanu prawnego.

Druga zmiana w obrębie art. 223 K.k. polega na wprowadzeniu nowego typu przestępstwa, mającego charakter typu kwalifikowanego w stosunku do przestępstwa czynnej napaści, określonego w proj. art. 223 § 1 K.k.

Nowy przepis, oznaczony jako art. 223 § 2 K.k., zaostrza odpowiedzialność karną, w przypadku gdy umyślny skutek czynnej napaści stanowi ciężki uszczerbek na zdrowiu funkcjonariusza lub osoby do pomocy przybranej (w rozumieniu art. 156 § 1 K.k.), przewidując, że taki czyn stanowiłby zbrodnię, zagrożoną karą pozbawienia wolności od 3 do 15 lat. Uzasadniony jest bowiem pogląd, że spowodowanie tak ciężkich skutków przez sprawcę (sprawców) czynnej napaści w płaszczyźnie zdrowia napadniętego funkcjonariusza lub osoby przybranej do pomocy uzasadnia konieczność odzwierciedlenia zagrożeniem ustawowym całej karygodności zachowania sprawcy. W obowiązującym stanie prawnym, nakazującym w takim przypadku zastosować instytucję kumulatywnej kwalifikacji czynu na podstawie przepisów art. 223 K.k. oraz art. 156 § 1 K.k., zagrożonych identycznymi karami, stopień karygodności takich zachowań nie zostaje w pełni odzwierciedlony, przez co obecne przepisy nie spełniają należycie swojej roli również w płaszczyźnie oddziaływania generalnoprewencyjnego.

Projekt przewiduje wprowadzenie do rozdziału XXXII, grupującego przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu, nowego typu przestępstwa, kryminalizującego uderzenie człowieka lub inne naruszenie jego nietykalności cielesnej, w związku z podjętą przez niego interwencją na rzecz ochrony bezpieczeństwa ludzi lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Przepis ten, przewidujący za opisany w nim czyn zagrożenie grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2, statuować więc będzie surowszą odpowiedzialność niż określona w art. 217 § 1 K.k., penalizującym zwykły typ przestępstwa naruszenia nietykalności cielesnej innej osoby, co znajduje uzasadnienie szczególnym kontekstem naruszenia prawa przez sprawcę projektowanego typu występku, stanowiącego bezprawną retorsję w stosunku do osoby działającej z zasługujących na uznanie powodów, bowiem interweniującej – choćby w formie słownej – na zachowanie naruszające prawo lub zmierzające do jego naruszenia i godzące w bezpieczeństwo ludzi lub bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Podkreślenia wymaga, że przestępstwo z proj. art. 264b K.k. będzie przestępstwem ściganym z urzędu, podczas gdy zwykły typ przestępstwa naruszenia nietykalności cielesnej innej osoby stanowi, zgodnie z art. 217 § 3 K.k., występki ścigany z oskarżenia prywatnego.

Wskazać należy, iż proj. art. 264b K.k. nie koliduje z konsekwencjami wynikającymi z proj. art. 12a § 1 K.k., przewidującego przyznanie ochrony prawnej tożsamej z ochroną przysługującą funkcjonariuszom publicznym tym osobom, które, działając w obronie koniecznej interwencyjnej, odpierają zamach na cudze dobro prawne. Przepis art. 264b K.k. będzie bowiem znajdować zastosowanie tylko w tych przypadkach, w których osoba interweniująca nie będzie działać w warunkach obrony koniecznej, a więc nie będzie działać w celu odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu. Znajdować więc będzie zastosowanie wówczas, gdy reakcja na zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub bezpieczeństwa i porządku publicznego nie będzie przybierała formy odpierania zamachu, lecz np. ustnej perswazji, skierowanej do osoby naruszającej prawo, mającej na celu skłonienie jej do zaprzestania takiego zachowania, czy też powiadomienia, za pośrednictwem telefonu, organów ochrony prawa o dostrzeżonym w miejscu publicznym zachowaniu innej osoby, rodzącym zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zmiana przewidziana w art. 10 § 2 K.k. ma częściowo charakter dostosowawczy i polega na objęciu katalogiem czynów umożliwiających pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nieletnich, którzy dopuścili się czynu zabronionego po ukończeniu 15 roku życia, również kwalifikowanych typów zbrodni zabójstwa określonych w art. 148 § 3 i 4 K.k. Zmianę o charakterze merytorycznym stanowi natomiast włączenie do katalogu tych czynów nowego typu przestępstwa przewidzianego w art. 223 § 2 K.k. (typ kwalifikowany przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego), co w pełni uzasadnia wysoki stopień społecznej szkodliwości takich czynów, mających zgodnie z projektowanymi

przepisami charakter zbrodni, i ich oczywista karygodność, wpływająca na możliwość rozeznania istoty tych czynów również przez sprawców, którzy nie osiągnęli jeszcze wieku wyznaczającego zasadniczą granicę odpowiedzialności karnej, określonego w art. 10 § 1 K.k. Podkreślenia przy tym wymaga okoliczność, że za objęciem katalogiem czynów zawartym w art. 10 § 2 K.k. również nowego, kwalifikowanego typu przestępstwa czynnej napaści przemawiają także względy związane z generalnoprewencyjną oraz ochronną płaszczyzną oddziaływania prawa karnego, nakazującą objęcie funkcjonariuszy publicznych, w szczególności pełniących obowiązki związane z ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego, adekwatną do potrzeb ochroną prawną również przez przybierającymi postać takich czynów atakami ze strony sprawców, którzy nie osiągnęli w chwili czynu wiekowej granicy odpowiedzialności karnej.

Objęte projektem dodanie do art. 157 K.k. nowego przepisu, oznaczonego jako § 4a, jest logiczną konsekwencją rozwiązań zawartych w proj. art. 12b K.k. oraz proj. art. 264b K.k. Przepis art. 157 § 4a K.k. będzie wyłączał tryb ścigania z oskarżenia prywatnego w przypadku spowodowania przez sprawcę naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia na czas nieprzekraczający 7 dni, jeżeli do takich skutków na zdrowiu pokrzywdzonego doszło w związku z podjętą przez niego interwencją na rzecz ochrony bezpieczeństwa ludzi lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego albo jeżeli skutki te były rezultatem zamachu na funkcjonariusza publicznego, podjętego z powodu wykonywanego przez niego zawodu lub zajmowanego stanowiska.

Zmiana art. 66 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.) także koresponduje z jednym z celów ustawy, który stanowi – jak wskazano powyżej – wzmocnienie prawnej ochrony tej kategorii funkcjonariuszy publicznych, którzy z racji charakteru pełnionych obowiązków zawodowych są w największym stopniu narażeni na niebezpieczeństwo osobiste. Zdaniem projektodawcy tą kategorią funkcjonariuszy, z racji zadań ustawowo ciążących na Policji, są przede wszystkim funkcjonariusze Policji.

W obecnym stanie prawnym policjanci korzystają z ochrony przewidzianej w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych tylko podczas lub z związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Ochrona taka nie przysługuje natomiast policjantom, jeżeli czynności mieszczące się w ramach zadań Policji policjant podejmie poza czasem służby, a więc wtedy, kiedy nie ma prawnego obowiązku działania, lecz z racji dostrzeżanego

zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego, naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego czy też popełnienia czynu zabronionego podjęcie czynności zmierzające do zapobieżenia takiemu zagrożeniu, przywrócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego lub ujęcia sprawcy czynu zabronionego.

Wprawdzie w orzecznictwie sądowym odnoszącym się do art. 222 § 1 K.k. wyrażano pogląd, że funkcjonariusz Policji, podejmując w czasie wolnym od pracy działania zmierzające do obrony porządku prawnego w zgodzie z rotą ślubowania wynikającego z przepisu art. 27 ustawy o Policji, działa w ramach obowiązków służbowych lub w związku z nimi, a tym samym korzysta ze wzmocnionej ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, o ile czyni to stosownie do wewnętrznych w tej służbie wymogów regulujących wykonanie określonych czynności służbowych, a tym samym pozwala oskarżonemu sprawcy w sposób niebudzący wątpliwości na odbicie w jego świadomości wszystkich znamion konkretnego czynu zabronionego, z którego wspomniana dodatkowa ochrona ma wynikać (wyrok SA w Katowicach z dnia 23 maja 2002 r., II AKa 41/02), jednak zapatrywanie to nie jest powszechne i wydaje się być pozbawione należytego wsparcia normatywnego, a ponadto może być kwestionowane jako przejaw rozszerzającej wykładni na niekorzyść sprawcy (gdyż poszerzeniu zakresu wzmocnionej ochrony prawnej funkcjonariusza publicznego towarzyszy zaostrzenie odpowiedzialności sprawców określonych kategorii czynów), prowadzącej do naruszenia zasady „*nullum crimen sine lege stricta*”.

Z tego względu projektodawca zdecydował się uregulować ustawowo zakres ochrony przysługującej policjantom, którzy poza czasem służby, a zatem mimo braku prawnego imperatywu do działania, podejmują czynności mieszczące się w ramach ustawowych zadań Policji.

Zmiana przewidziana w projektowanym art. 66 ust. 1 ustawy o Policji ma wyłącznie charakter redakcyjny i precyzujący. Wprowadzenie do omawianego przepisu alternatywy łącznej wyrażonej w zwrocie „podczas lub w związku” ma na celu ujednoczenie terminologii używanej w ustawie o Policji z terminologią, jaką posługuje się Kodeks karny przy typizacji przestępstw określających zakres ochrony funkcjonariuszy publicznych.

Zmianą o charakterze merytorycznym jest zmiana przewidziana w projektowanym art. 66 ust. 2 ustawy o Policji. Zmiana ta zakłada, że z ochrony przewidzianej w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych będzie również korzystał policjant, który poza czasem służby podjęcie działania na rzecz zapobieżenia zagrożeniu życia lub zdrowia ludzkiego, przywrócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego lub ujęcia sprawcy czynu zabronionego. Podkreślić należy, iż wyżej

wymienione działania mieszczą się w katalogu zadań przewidzianych w art. 1 ust. 2 ustawy o Policji i należą do tych zadań, które z jednej strony wiążą się z najbardziej istotnym zagrożeniem osobistym dla wykonującego je policjanta, z drugiej zaś – odpowiadają niejednokrotnie podejmowanym przez policjantów poza czasem służby działaniom, stanowiącym reakcję na dostrzeżone przejawy naruszenia prawa.

Projekt przewiduje 30-dniowe *vacatio legis* (art. 3), niezbędne z uwagi na charakter projektowanych unormowań, poszerzających zakres ochrony określonych kategorii osób, ale tym samym równocześnie zaostrzających odpowiedzialność karną sprawców określonych czynów zabronionych.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które będzie oddziaływać ustawa

Ustawa będzie oddziaływać na:

– osoby fizyczne, które zrealizują znamiona czynów zabronionych objętych ramami projektu, jak również osoby, którym projektowane przepisy zapewniają wzmocnioną, w stosunku do obowiązującego stanu prawnego, ochronę prawną,

– prokuraturę i sądy, ponieważ niektóre czyny, mające charakter występków ściganych z oskarżenia prywatnego, po wejściu w życie projektowanej ustawy, w związku z przepisami art. 12a § 1 K.k. oraz art. 12b K.k., staną się czynami ściganymi w trybie publicznoskargowym,

– funkcjonariuszy publicznych, w szczególności tych, w przypadku których pełnienie obowiązków służbowych może zagrażać ich bezpieczeństwu osobistemu, w tym policjantów, wzmacniając udzielaną im ochronę prawną przed zamachami związanymi z podejmowanymi przez nich działaniami, również poza czasem służby, mającymi na celu ochronę prawa oraz przed zamachami podejmowanymi z powodu wykonywanego przez tych funkcjonariuszy zawodu lub zajmowanego stanowiska.

2. Wyniki przeprowadzonych konsultacji

W ramach konsultacji projekt ustawy został przedstawiony Sądowi Najwyższemu, Krajowej Radzie Sądownictwa, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych, sądom powszechnym i wojskowym oraz powszechnym i wojskowym jednostkom organizacyjnym prokuratury.

Uwagi do projektu ustawy zgłosili Prezesi Sądów Apelacyjnych w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Rzeszowie, Szczecinie i Warszawie, Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie, Prokuratorzy Apelacyjni w Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu oraz Prokuratorzy Okręgowi w Poznaniu i Zamościu.

Zmiana dotycząca projektowanego art. 10 § 2 K.k., która – jak wskazano powyżej – ma po części charakter dostosowawczy i po części merytoryczny, nie budziła zastrzeżeń.

Warto przy tym wskazać, że część opiniujących (Prokuratorzy Apelacyjni w Katowicach, Szczecinie i we Wrocławiu) zwracała uwagę na potrzebę rozważenia w przyszłości dalszego rozszerzenia katalogu czynów zabronionych opisanych w powołanym przepisie o takie występkę połączone z użyciem przez nieletnich powyżej 15 roku życia

przemocy wobec osoby, jak np. z art. 158 § 3 K.k., art. 281 K.k. czy art. 282 K.k.

Wprowadzenie do systemu prawa karnego rozwiązania przewidującego wzmocnienie ochrony prawnej osoby działającej w obronie koniecznej interwencyjnej, co przewiduje projektowany art. 12a K.k. (w poprzedniej wersji projektu – art. 25 § 4 K.k.), co do zasady oceniane było pozytywnie. Jedyne Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażał wątpliwość, czy rozwiązanie przewidziane we wskazanym przepisie faktycznie zrealizuje stawiany przed nim cel związany z podniesieniem poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie oraz autorytetu prawa, zachęcając jednocześnie do przełamania strachu i poczucia bezsilności wobec agresywnych zachowań sprawców przestępstw. Powody tej wątpliwości nie zostały jednak szerzej wyartykułowane, podobnie jak zarzut, iż rozwiązanie to będzie prowadziło do „niepożądanego kazuistyki i wpłynie negatywnie na stabilność prawa”.

W opinii Prokuratora Apelacyjnego w Szczecinie wskazano, że niektórzy podlegli mu prokuratorzy, w ramach oceny przepisów objętych projektowanym art. 12a K.k., kwestionowali celowość zróżnicowania ochrony zapewnianej osobom broniącym w ramach obrony koniecznej dóbr własnych oraz osobom broniącym w tych samych warunkach dóbr cudzych.

Argumenty leżące u podstaw tej krytycznej uwagi także nie zostały bliżej sprecyzowane, aczkolwiek ze względu na fakt, iż uwaga ta odnosiła się wprost do ratio legis projektowanej zmiany, w uzasadnieniu projektu poszerzono wyjaśnienie motywów, dla których projektodawca przewidział wzmocnienie prawnej ochrony osób stających w obronie cudzych dóbr.

Wśród opinii pozytywnie odnoszących się do rozwiązania przewidzianego w projektowanym art. 12a K.k. były też i takie, które wskazywały na potrzebę rozważenia ukształtowania instytucji w nim opisanej w sposób dalej idący niż zaproponowano w projekcie.

W opinii Prokuratora Apelacyjnego w Krakowie wskazano, że wzmocniona ochrona przewidziana w powołanym wyżej przepisie powinna obejmować także osoby, które zatrzymują sprawcę przestępstwa na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu. Taka reakcja na przestępcze zachowania – zdaniem opiniującego – również powinna korzystać ze wzmoczonej ochrony prawnej przed agresywnymi zachowaniami przestępcy, osób z nim współdziałających lub innych osób zainteresowanych tym, aby sprawca nie poniósł odpowiedzialności karnej za popełnione przestępstwo. W ocenie Prokuratora Apelacyjnego w Krakowie wskazane w uzasadnieniu projektu motywy przyznania takiej wzmocnionej ochrony osobie odpierającej zamach na cudze dobro prawne w pełni odnoszą się także do

osób, które podejmują ryzyko zatrzymania lub ujęcia sprawcy przestępstwa.

W opiniach Prokuratora Apelacyjnego w Łodzi oraz Prokuratora Okręgowego w Zamościu kwestionowano zasadność wprowadzania rozwiązania zawartego w projektowanym art. 12a § 2 K.k., które wyłącza stosowanie przepisu przyznającego osobie działającej w obronie koniecznej interwencyjnej, jeżeli czyn sprawcy zamachu skierowany przeciwko osobie odpierającej zamach godzi wyłącznie w cześć lub godność tej osoby. Powyższe opinie uzasadniano tym, że skoro ustawodawca zamierza chronić w szczególny sposób osoby interweniujące na rzecz ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego, to powinno się taką ochroną objąć wszystkie dobra tej osoby. Dopiero wtedy bowiem ustawodawca w pełni doceni szlachetne postawy podejmowane w interesie publicznym. Poza tym, jak wskazywano w powołanych opiniach, atak na interweniującego najczęściej godzi w jego nietykalność cielesną oraz cześć lub godność, toteż nieuzasadnione byłoby ściganie z oskarżenia publicznego zamachu na nietykalność cielesną, zaś z oskarżenia prywatnego drugiego z tych dóbr.

Uwag wskazujących na potrzebę szerszego określenia przesłanek uzasadniających ochronę przyznaną osobie działającej w warunkach obrony koniecznej interwencyjnej nie uwzględniono. Przyczyny zawężenia ochrony udzielanej osobie podejmującej obronę konieczną interwencyjną w stosunku do ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, w tych przypadkach, gdy zachowanie sprawcy godziło wyłącznie w cześć lub godność tej osoby, a więc w szczególności, gdy miało np. jedynie charakter zniewagi, zostały wyczerpująco omówione w uzasadnieniu projektu. Argumentem za wyeliminowaniem z projektu przepisu art. 12a § 2 K.k. nie może być także wskazywana wyżej odmiennosc trybów ścigania przestępstw, które będą godziły w nietykalność cielesną oraz cześć lub godność osoby podejmującej obronę konieczną interwencyjną, bowiem jeżeli sprawca naruszy zarówno nietykalność cielesną, jak i cześć (lub godność) osoby interweniującej, postępowanie o wszystkie te czyny toczyć się będzie z urzędu.

W uwagach i ocenach zgłoszonych przez sądy i prokuratury odnośnie do zmian przewidzianych w projektowanym art. 148 K.k. zasadniczo nie kwestionowano celowości wprowadzenia typów kwalifikowanych przestępstwa zabójstwa, dzieląc tym samym pogląd projektodawcy, że rozwiązanie to znajduje zarówno uzasadnienie kryminalnopolityczne, jak i jest akceptowane społecznie. W tym względzie jedynie Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wyraził wątpliwość, czy lepszym rozwiązaniem nie byłoby poprzestanie na typie podstawowym zabójstwa, który – jego zdaniem – daje sądowi szeroką możliwość orzeczenia właściwej kary.

Wśród szczegółowych uwag odnoszących się do znamion kwalifikujących odpowiedzialność za zabójstwo zarówno pozytywnie (Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach), jak i negatywnie (Prokurator Apelacyjny w Krakowie) oceniana była rezygnacja ze znamienia kwalifikującego w postaci „użycia broni palnej”.

Uzasadnienie aktualnej wersji projektu zawiera poszerzoną argumentację przemawiającą za przyjętym w projekcie rozwiązaniem.

W opinii Prokuratora Apelacyjnego w Katowicach zwrócono uwagę na niekonsekwencję rozwiązania przewidzianego w projektowanym art. 148 § 3 K.k., który w przypadku funkcjonariuszy Policji przyznawał im szczególną ochronę na służbie w zakresie realizacji przez nich zadań określonych w art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.), czyli zadań związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego, z jednoczesnym pominięciem tej ochrony w sytuacji, kiedy będą wykonywali obowiązki służbowe w zakresie ochrony życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra (art. 1 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy).

Aktualna wersja projektu obejmuje zmianę w opisie części znamion kwalifikujących przewidzianych w projektowanym art. 148 § 3 K.k., zgodną z omówioną powyżej uwagą.

Prokurator Apelacyjny w Szczecinie wskazał, że wątpliwości może budzić treść projektowanego art. 148 § 3 K.k. w zakresie, w jakim przewiduje, że kwalifikowanej odpowiedzialności podlega sprawca zabójstwa funkcjonariusza publicznego popełnionego podczas i w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych, ponieważ przy takim sposobie zredagowania znamion poza zakresem normowania pozostaną sytuacje, kiedy dojdzie do zabójstwa funkcjonariusza publicznego wykonującego na co dzień wskazane wyżej obowiązki, ale popełnione już po ich zakończeniu, przy jednoczesnym ziszczeniu się znamienia „w związku”. Zdaniem opiniującego rozwiązanie to jest nieprawidłowe, gdyż takie zabójstwo mogłoby stanowić swoisty akt zemsty przestępcy za wykonywanie w przeszłości w stosunku do niego obowiązków służbowych przez tego funkcjonariusza.

Powyższej uwagi nie uwzględniono. Uwarunkowanie ochrony funkcjonariuszy publicznych powiązaniem zachodzącym między czynem sprawcy a pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, mającym charakter łączności czasowej (znamię „podczas”), jak i funkcjonalnej (znamię „w związku”) nie jest przypadkowe, lecz wynika z celowego zabiegu, który został szczegółowo wyjaśniony w uzasadnieniu projektu.

W tym miejscu należy podkreślić, że obawa pozostawienia poza zakresem

normowania kwalifikowanych typów zabójstwa opisanej wyżej sytuacji jest nieuzasadniona, ponieważ zabójstwo funkcjonariusza motywowane zemstą (odwetem) za wykonanie przez niego obowiązków służbowych z całą pewnością wyczerpuje znamiona zabójstwa popełnionego w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie.

Prokurator Apelacyjny w Rzeszowie zwrócił uwagę na konieczność zmiany sposobu oznaczenia przepisów w projektowanym art. 148 K.k., ponieważ numeracja przyjęta w projekcie może spowodować nieczytelność danych o karalności, w konsekwencji czego mogą pojawiać się wątpliwości, za jaki czyn dana osoba została faktycznie skazana.

Aktualna wersja projektu zawiera oznaczenia przepisów projektowanego art. 148 K.k. realizujące zgłoszoną uwagę.

Wśród uwag odnoszących się do sankcji przewidzianej za kwalifikowane typy zbrodni zabójstwa (art. 148 § 2a i 3 K.k.) w opiniach sądów i prokuratur najczęściej zwracano uwagę, że ograniczenie sankcji do dwóch rodzajów kar: kary 25 lat pozbawienia wolności oraz kary dożywotniego pozbawienia wolności może godzić w wyrażoną w art. 53 K.k. zasadę sądowego wymiaru kary oraz w przewidzianą w art. 55 K.k. zasadę indywidualizacji wymiaru kary.

W części opinii wskazywano nawet, że w przypadku sprawców małoletnich (a zatem takich, którzy w czasie popełnienia przestępstwa nie ukończyli 18 lat), w razie wejścia w życie projektowanych przepisów, indywidualizacja wymiaru kary zostanie całkowicie wyłączona z uwagi na treść art. 54 § 2 K.k., który przewiduje, że wobec takich sprawców nie orzeka się kary dożywotniego pozbawienia wolności. W konsekwencji, wobec takiego sprawcy, można będzie orzec tylko jedną karę – karę 25 lat pozbawienia wolności.

W niektórych opiniach zwracano również uwagę, że wskazanie w sankcji jedynie szczególnych kar pozbawienia wolności, bez możliwości orzekania kary określonej w art. 37 K.k. (terminowa kara pozbawienia wolności), spowoduje, że sądy nie będą mogły korzystać z przewidzianych w części ogólnej Kodeksu karnego instrumentów nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Powyższych uwag nie uwzględniono. Problematyka sankcji przewidzianej za kwalifikowane typy zbrodni zabójstwa była przedmiotem obszernej analizy prawnej, w tym także prawnoporównawczej, a wnioski wynikające z tej analizy zostały obszernie omówione w uzasadnieniu projektu. Znaczna część uwag krytycznych nie mogła zostać uwzględniona także z tego powodu, że przy ich formułowaniu nie dostrzeżono konsekwencji, jakie będą się wiązać z wejściem w życie w dniu 8 czerwca 2010 r. ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks

karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589).

W powyżej wskazanej ustawie przewidziano m.in. nowelizację art. 60 § 6 K.k., prowadzącą do określenia w pkt 1 tego przepisu sposobu wymiaru kary nadzwyczajnie złagodzonej, jeżeli czyn stanowi zbrodnię zagrożoną co najmniej karą 25 lat pozbawienia wolności. W takiej sytuacji, po wejściu w życie powołanej nowelizacji, sąd stosujący nadzwyczajne złagodzenie kary będzie mógł wymierzyć sprawcy terminową karę pozbawienia wolności w wymiarze od 8 do 15 lat.

W tym stanie rzeczy krytykę wskazującą na ograniczenie wymiaru kary dla małoletniego sprawcy zabójstwa kwalifikowanego wyłącznie do jednej kary (25 lat pozbawienia wolności) oraz na brak możliwości korzystania z nadzwyczajnego złagodzenia kary przy zabójstwach typu kwalifikowanego należy uznać za nieuzasadnioną.

Wśród opinii odnoszących się do sankcji przewidzianej za kwalifikowane typy zbrodni zabójstwa była również opinia postulująca ograniczenie zagrożenia ustawowego za kwalifikowane typy zbrodni zabójstwa do jednego rodzaju kary – dożywotniego pozbawienia wolności. W opinii Prokuratora Apelacyjnego w Poznaniu wskazano, że prokuratorzy obszaru właściwości miejscowej tej prokuratury podnosili, że tylko takie ukształtowanie ustawowego zagrożenia stanowić będzie gwarancję, iż kara ta spełni swoją rolę w zakresie prewencji ogólnej oraz szczególnej.

Zmiany przewidziane w projektowanym art. 223 K.k. nie budziły zastrzeżeń podmiotów, którym projekt został przedstawiony do konsultacji.

W opinii Prokuratora Apelacyjnego w Poznaniu wskazano jedynie na potrzebę rozważenia podniesienia górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za występki określony w projektowanym art. 223 § 1 K.k. z 10 do 15 lat pozbawienia wolności.

Uwagi tej nie uwzględniono, ponieważ nie została ona wsparta żadną argumentacją merytoryczną, która wskazywałaby na nieadekwatny charakter dotychczasowej sankcji. Niezależnie od tego podnieść należy, że projektowany art. 223 § 1 K.k. nie jest ukierunkowany na wzmocnienie ochrony przez podwyższenie ustawowego zagrożenia, ale przez poszerzenie zakresu normowania tego przepisu, w zakresie odnoszącym się do czynnej napaści dokonywanej przez sprawców działających wspólnie i w porozumieniu.

Projekt został skierowany do Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, działającej przy Ministrze Sprawiedliwości.

3. Skutki finansowe i społeczno-gospodarcze

Nie można wykluczyć możliwości, że wejście w życie projektowanej ustawy spowoduje wzrost wydatków budżetowych, z uwagi na ewentualność zaistnienia wyższych kosztów związanych z wykonywaniem kar orzeczonych na podstawie przepisów przewidujących zastrzoną, w stosunku do obowiązującego stanu prawnego, odpowiedzialność karną. Koszty te jednak mogą zostać zrównoważone, a nawet przewyższone, przez korzyści będące następstwem wzmocnionego generalnoprewencyjnego oddziaływania nowych przepisów, które może wpłynąć na zmniejszenie się liczby niektórych kategorii przestępstw.

Dotyczy to także czynów karalnych popełnianych przez nieletnich. Z danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika bowiem, że w odniesieniu do tej kategorii sprawców czyny karalne wyczerpujące znamiona przestępstw określonych w rozdziale XXIX Kodeksu karnego (przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego) stały się w ostatnich latach istotnym problemem społecznym, który wymaga stanowczego przeciwdziałania. O ile w 2006 r. odnotowano 155, zaś w 2007 r. 146 czynów karalnych godzących we wskazane wyżej dobra prawne, to w 2008 r. czynów takich było już 386, w tym 17 czynów wyczerpujących znamiona przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (art. 223 K.k.).

Dokonanie bliższych oszacowań w omawianym zakresie nie jest w chwili obecnej możliwe, także z uwagi na okoliczność, że istotny wpływ na ostateczne skutki stosowania projektowanych przepisów będzie miało ukształtowane na ich podstawie orzecznictwo sądów.

Zaakcentowania wymaga natomiast wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia korzystnych skutków społecznych związanych z wprowadzeniem projektowanych rozwiązań, przejawiających się podniesieniem realnego bezpieczeństwa osób podejmujących – zarówno z uwagi na pełnienie obowiązków służbowych, jak i bez ustawowego obowiązku w tym zakresie – działania na rzecz ochrony porządku prawnego, jak również obniżeniem lęku przed przestępczością i wzrostem autorytetu prawa.

4. Zainteresowanie pracami nad projektem ustawy

Projekt niniejszej ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej, stosownie do postanowień ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) i w tym trybie nie zgłoszono zainteresowania pracami nad projektem.

5. Zgodność z przepisami Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.